

Visie waterveiligheid

2030 – 2050

Wijzigingsvoorstellen zijn geel gemarkeerd t.o.v. de Ochtendsessie CWK

Versie CWK/CWS

conceptversie

maart 2021

Van en voor wie is deze visie?

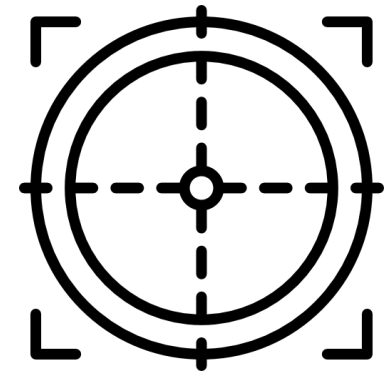

- Dit is een visie van de Unie van Waterschappen
- Deze is tot stand gekomen na:
 - een inventarisatiefase bij alle waterschappen;
 - een vertaling daarvan naar kernpunten onder begeleiding van de projectgroep en Stuurgroep ‘Visie waterveiligheid’;
 - *bespreking van de visie bij de commissie waterkeringen (CWK); nog te doen*
- Voorliggende versie is bedoeld voor gebruik binnen de UvW - CWK
- De visie wordt t.b.v. communicatie naar buiten (andere overheden, stakeholders in de waterveiligheidssector, geïnteresseerde burgers) **nog** vertaald naar een presentabele vorm

conceptversie

18 dec. 2020

Doel van deze visie

De visie:

- beschrijft het beeld waar de waterschappen in 2050 met de waterveiligheid in Nederland willen zijn en geeft een wenkend perspectief (*hart van het waterschapswerk*)
- Waterveiligheid stevig op de kaart zetten, omdat waterveiligheid cruciaal is voor grote maatschappelijke opgaven.
- beschrijft de (water)opgaven in de komende decennia en wat dit vraagt van water(kering)beheerders (*ook dat dit z'n grenzen kent*)
- stelt gedeelde ambities vast; wat willen de waterschappen bereiken
- geeft richting aan de samenwerking met andere partijen; de visie is agenderend en medebepalend in het waterveiligheidsbeleid in Nederland én nodigt anderen uit om hier samen invulling aan te geven
- geeft richting en inspiratie aan nadere uitwerking op regionaal niveau

Waarom een (nieuwe) visie !?

Om:

- te anticiperen op nieuwe actuele maatschappelijke ontwikkelingen
zoals zeespiegelstijging of energietransitie of de veranderende omgeving
- bestaande ambities bij- en scherp(er) te stellen
zoals onze rol en inzet in een gebiedsaanpak of hoe we nog meer 'in control' zijn over onze keringen
- meer verbinding te leggen met andere beleidsthema's en –actoren
zoals samen te werken aan klimaatadaptatie of integraal riviermanagement
- door te pakken op reeds gesloten deals
zoals de Green deal Grond-weg en Waterbouw waarin we stappen zetten richting circulariteit
- mede richting te geven aan veranderende samenwerkingsvormen
zoals veranderingen in de governance van het HWBP en de samenwerking met DGWB

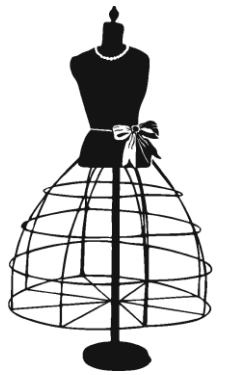
Wat maakt deze visie krachtig

Deze visie:

- is geformuleerd vanuit onze eigen kracht en onderscheidend vermogen
- is aansprekend en uitdagend: we hebben duidelijke ambities
- is aanvullend op kerntaken en focust zich op nieuwe uitdagingen
- is compact: bevat kernboodschap en speerpunten, dingen die er toe doen
- is realistisch en schept de juiste verwachting: bevat geen luchtkastelen
- is agenderend en geeft zo richting en focus aan onze acties in samenhang en in kruisbestuiving met die van anderen
- *is gedragen: gedeeld beeld bij de leden van de UvW over de gezamenlijke ambities én ieder vindt zijn/haar specifieke aanknopingspunten (n.t.b.)*

Werking van de visie: 'one size fits all !?'

Samen koersbepalen, laat ruimte voor eigen routes

- De visie bevat de uitdagingen, ambities en aanpak die door alle waterschappen (h)erkend worden en staat voor een gezamenlijke koers en stip op de horizon
- Tegelijk is het NL watersysteem veelzijdig en leiden regionale kenmerken tot verschillen in aandacht, aanpak, prioriteit.
Waterschappen houden óók eigen focus en dragen op eigen wijze bij aan de gezamenlijke koers

Attitude: als we in de spiegel kijken...

zien we een organisatie:

- die haar taken uitvoert, verantwoordelijkheid neemt én vanuit haar maatschappelijke betrokkenheid verder kijkt dan dat;
- die acteert vanuit een democratisch gekozen bestuur, waaraan zij verantwoording over haar doen en laten aflegt;
- met top-expertise en passie op het gebied van waterveiligheid;
- waar anderen niet om heen kunnen, én waarmee je ook heel goed door één deur kan, om samen aan opgaven te werken **voor maximaal draagvlak**;
- die initiatiefrijk en proactief naar anderen is, en ook andere partijen uitnodigt en aanspoort tot die attitude en handelswijze.

Het belang van de visie waterveiligheid: we werken aan een grote en urgente opgave

Pm miljoen = aandeel jaarlijkse watersysteemheffing
of investeringsvolume

Beheer keringen

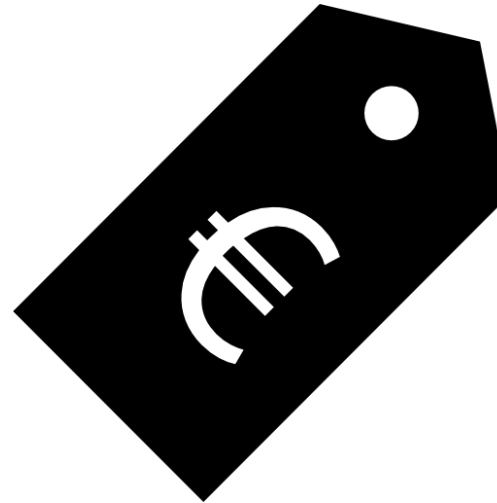
3.200 km primaire
10.000 km regionale
4.000 km overige

+ Beoordelen

Versterking keringen

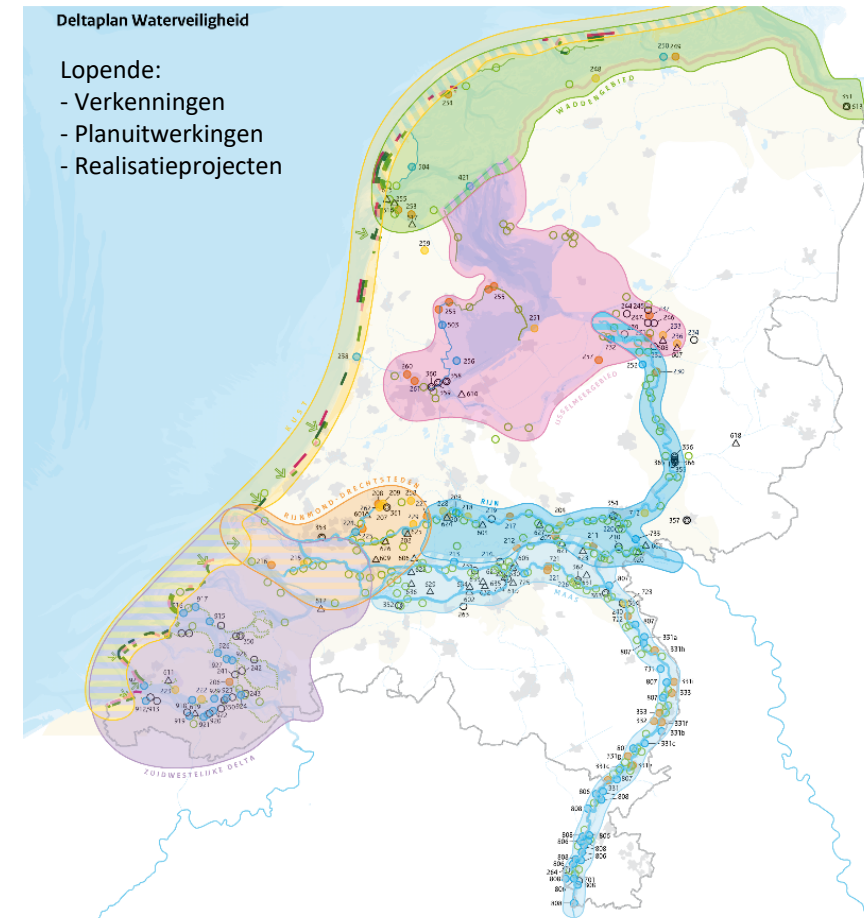
1.250 km primaire
PM km regionale
(tot 2050)

+ Crisisbeheersing

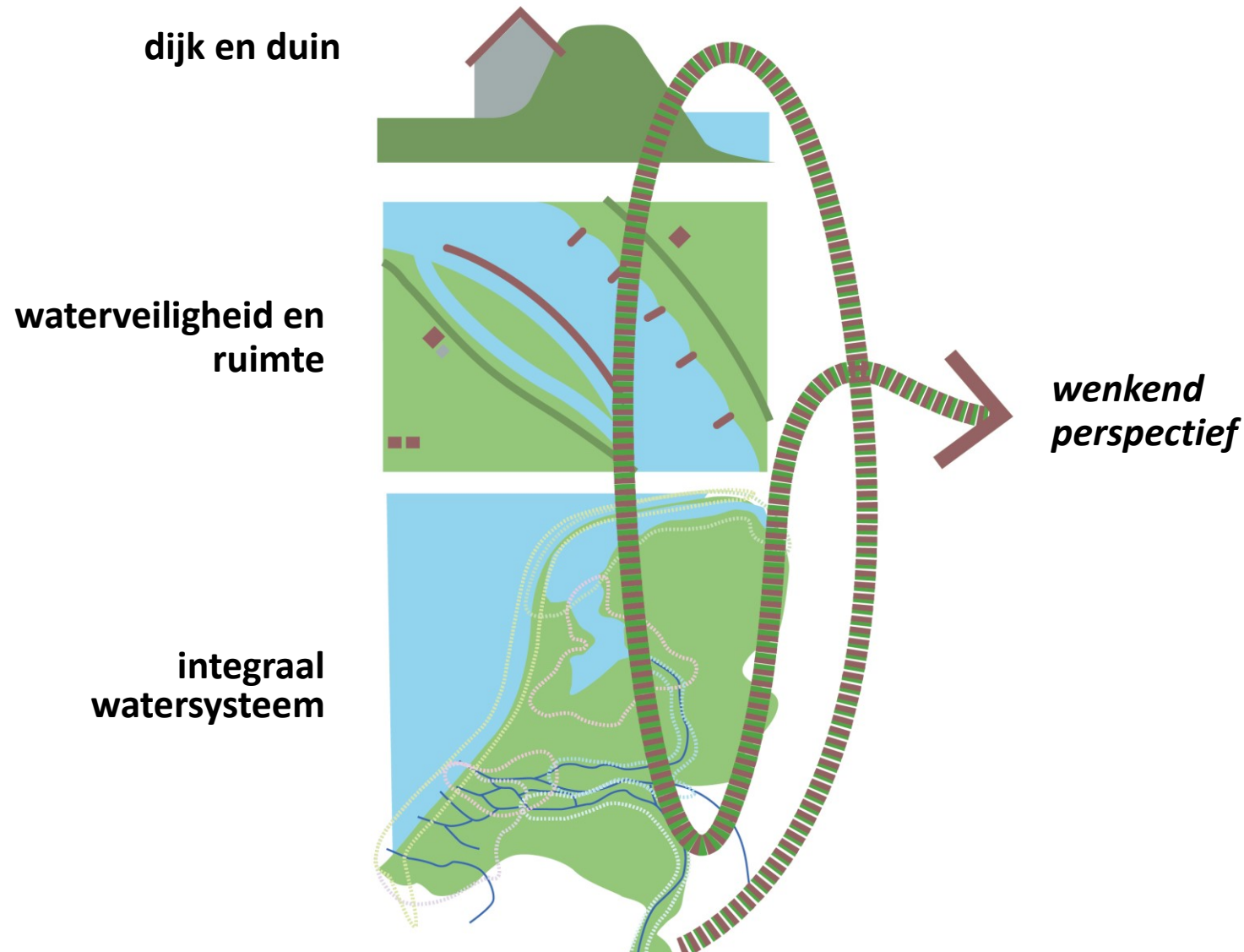

Jaarlijkse investering

€ 500 miljoen
€ 200 mln. door
waterschappen

Opbouw van de visie

De visie kent een opbouw van een overkoepelend

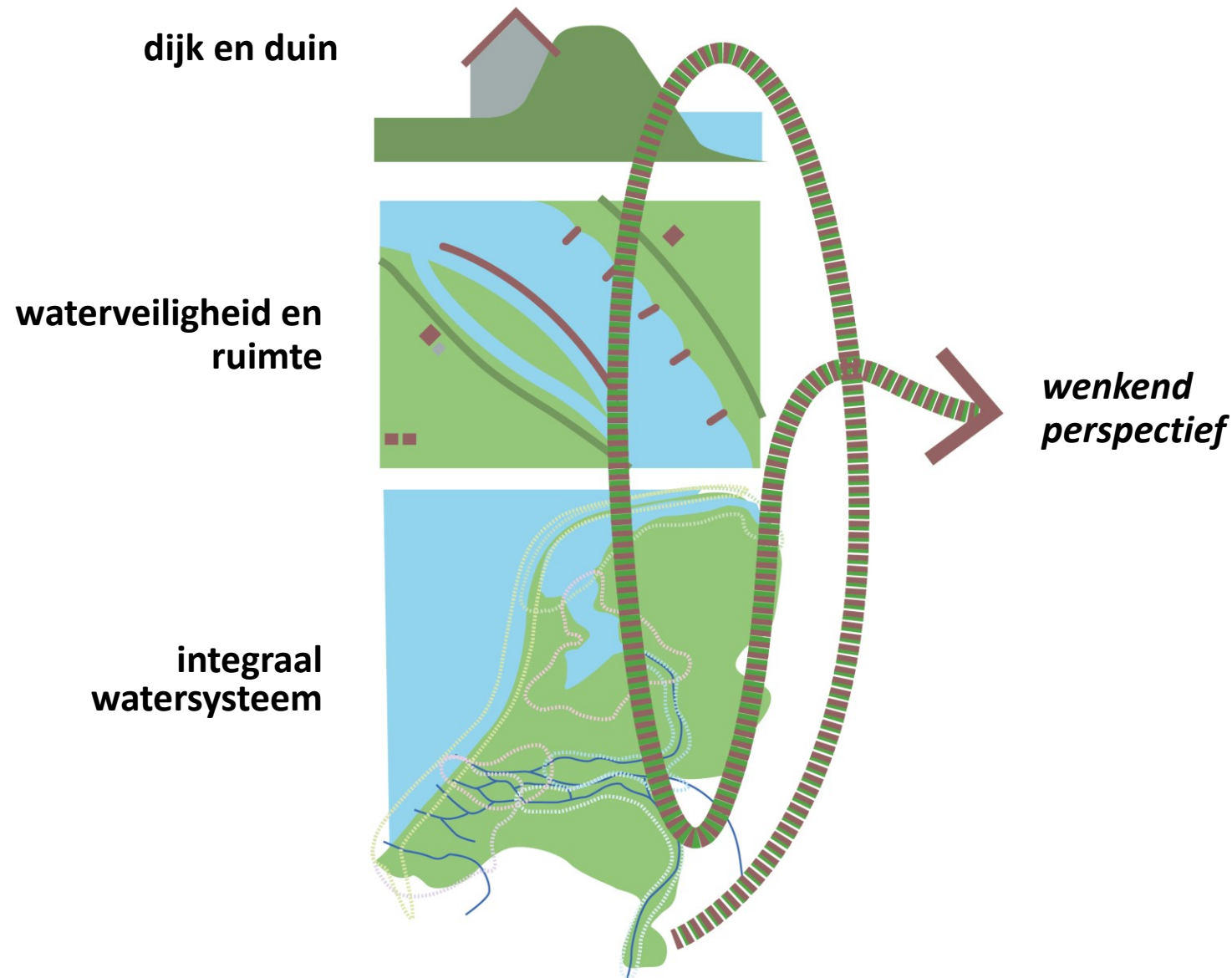
Wenkend perspectief

met daaronder 3 delen:

- Integraal watersysteem
- Waterveiligheid en ruimte
- Dijk en duin

Wenkend perspectief met drie pijlers

Artikel 21 van de Grondwet is: De zorg van de overheid is gericht op de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu. Door de eeuwen heen hebben dijken en duinen ons beschermd tegen overstromingen, mede door ze steeds te versterken, verbeteren en onderhouden. Een van de belangrijkste taken van de waterschappen. Tegelijkertijd zijn dijken en duinen bepalende elementen in ons landschap en dragen bij aan de schoonheid hiervan. Dijken en duinen blijven ook in de toekomst essentieel. Door klimaatverandering (zeespiegelstijging, extreme neerslag, droogte, effect op waterstanden) moeten we alert zijn of we nog steeds de goede aanpak hebben. Ook kunnen we lessen leren uit het voltooide projecten. Daarbij is waterveiligheid niet alleen een zaak van sterke waterkeringen, maar ook van slimme ruimtelijke inrichting en goede crisisbeheersing (aanpak meerlaagsveiligheid). En ook niet alleen van ons, maar samen met onze partners en omgeving.

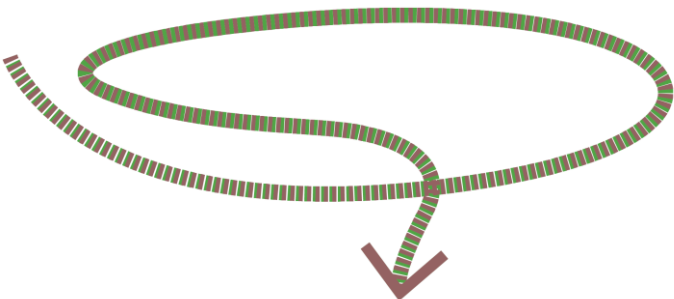

Wenkend perspectief

Eerste aanzet motiverend verhaal voor onze ambities

– in woord en beeld – een toekomstvisie neer te zetten van 2050. Hoe ziet de wereld er dan uit?

- Een toekomstbeeld dat inspireert omdat het een positief beeld schetst van wat kan zijn met o.a. de volgende elementen:
- Maatschappelijke opgaven zijn met elkaar verbonden,
- Het achterland waarin ook maatregelen zijn getroffen in de ruimtelijke inrichting (ook de RO-partijen en ontwikkelaars houden bij locatiekeuzen/plannen van nieuwe ontwikkelingen rekening met overstromingsrisico's).
- We zijn omgevingspartner en zullen samen optrekken (geest Omgevingswet) Maar dat betekent ook samen financieren en samen tempo maken waar nodig richting 2050. Daarnaast zullen we in gesprek blijven met het watertoetsproces en de hoeder zijn van de waterveiligheid en wateroverlast in Nederland bij processen die deze basisvoorwaarde aantasten (water als ordenend principe).
- Er is meer samenwerking met het buitenland over oplossingen en maatregelen.
- De bodem daalt, de zeespiegel stijgt, de afvoer wordt grilliger, het klimaat verandert
- Waterkeringen blijven een essentieel onderdeel van een veilig en bewoonbaar Nederland. (maakbaarheid van Nederland met lang verleden van dijken en polders), langs het de grote rivieren, de meren, de kust en ook langs allerlei kleine wateren als onderdeel van het regionale watersysteem in de strijd tegen wateroverlast.
- De ruimte in Nederland is schaars, o.a. verstedelijking midden Nederland, Natura 2000, etc.
- Schoonheid van het landschap is belangrijk, dus zetten we ook in op ruimtelijke kwaliteit door waarden toe te voegen (building with nature, resilient by design ect.)
- We zullen voldoende ruimte moeten reserveren voor de waterveiligheid in de toekomst om de huidige strategie zo lang mogelijk vol te kunnen houden en betaalbaar te houden (volgen Deltaprogramma/onderzoek Zeespiegelstijging).
- De waterschappen zijn een innovatieve sector, dus met innovaties willen we creatief blijven omgaan met deze uitdagingen, maar dragen we ook graag bij aan de klimaatdoelen van Parijs met het streven naar CO2 neutrale GWW sector.

Wenkend perspectief

AMBITIES WATERSCHAPPEN

We blijven als waterschappen actief anticiperen op de (veranderende) toekomst. Dit doen we door:

- als tussenstap geldt de ambitie om in 2030 een derde van de te versterken primaire keringen op orde te hebben, waarbij degene die het meest bijdragen als eerste worden aangepakt (urgentie).
- adaptief te werken; dat betekent flexibel inspelen op veranderingen, breder kijken dan alleen de norm (risicobenadering), van reactief naar proactief, van kaderstellend naar uitnodigend en naast het voorkomen van risico's ook kansen benutten;
- meerwaarde te creëren door de scope van onze inzet - via een gebiedsgerichte benadering – in projecten en in het beheer te verbreden en daarmee bij te dragen aan o.a. ruimtelijke kwaliteit, biodiversiteit, duurzaamheid en energietransitie;
- mee te denken in de verkenning naar de aanpak waterveiligheid voor 2050-2100, met - naast verdere versterking van keringen - mogelijk ook andere ingrepen (denk aan dijkverleggingen, deltadijken, kerende elementen in zee, veiligheids-landschappen). We starten en voeden de dialoog met andere overheden hierover;
- in 2030 streven CO2-neutraal te opereren in projecten en regulier beheer en onderhoud, door o.a. slim grond(her)gebruik, elektrificeren materieel;
- te blijven investeren in de rol van gidsland m.b.t. water(veiligheid) in de wereld;
- een aantrekkelijke, uitdagende en professionele werk- en opdrachtgever te blijven en te investeren in een organisatie die klaar is voor de toekomst.

INTRO

zie vorige sheet

Integraal watersysteem

AMBITIES WATERSCHAPPEN

We beschouwen waterveiligheid in de context van het grotere integrale watersysteem en daarbinnen:

- werken we aan klimaatadaptatie, door bij onze keuzes rekening te houden met extremere waterstanden en -overlast door klimaatverandering, zowel bij hoogwater als bij droogte;

Dit doen we door:

- zelf de **verbindingen in de delta, zoals hiernaast geschetst**, te bewaken en te agenderen én hier proactief invulling aan te geven als adviseur, in planvoorbereiding en uitvoering;
- mee te denken aan oplossingsrichtingen bovenstrooms, over de landsgrenzen; daarbij door kennisinbreng het Rijk te ondersteunen om tot een efficiënte(re) aanpak van (hoog)waterafvoer **en kustbeheer** op EU-niveau/met buurlanden te komen;
- en het Rijk, **mogelijk binnen het Deltaprogramma**, te vragen om met de buurlanden de benodigde afspraken te maken **samen maatregelen te nemen en uit te wisselen (o.a. monitoring, data, oefenen)**;
- verbinding te leggen met beleidsthema's en -actoren die het systeem mede beïnvloeden én een hechtere samenwerking aan te gaan met (rijks)overheden (o.a. IenW, RWS) en stakeholders op het niveau van het grote watersysteem (bijv. als het gaat om Integraal Riviermanagement, **de afvoerverdeling**, dynamisch kustbeheer, ruimtelijke adaptatie);
- gebiedsdekkende overstromingsscenario's paraat te hebben.

vervolg op volgende sheet

INTRO

De Nederlandse delta is een integraal watersysteem en bestaat uit een samenhangend stelsel van; rivieren, grote wateren, de zee, kust met duinen, dijken, achterland met regionale watersystemen op hoge gronden en in laag gelegen polders. **We ervaren** effecten van watertoevoer uit landen in de delta. **Het watersysteem is verbonden** met uiterwaarden en binnendijs gebied, **én met specifieke functies** (zoetwaterwinning, industrie, natuur, **scheepvaart**, recreatie),

Integraal watersysteem

AMBITIES WATERSCHAPPEN

We beschouwen waterveiligheid in de context van het grotere integrale watersysteem en daarin:

- zetten we meer in op (het verkennen van) oplossingen in de ruimtelijke inrichting en de rampenbeheersing, waar dit een zinvolle/slimme aanvulling is op preventiemaatregelen.

Dit doen we door:

- inbreng van kennis en advies in de ruimtelijke inrichting én aanjager van (slimme) oplossingen in de ruimtelijke inrichting (laag 2);
- risico-gestuurd beheer van regionale waterkeringen, wat kan leiden tot lokaal wateroverlast - door water over de dijk - om zo een groter gebied te sparen;
- In de rampenbeheersing (laag 3) ook urgentie, aandacht en inzet te bewerkstelligen bij andere organisaties zoals de veiligheidsregio's.

INTRO

De Nederlandse delta is een integraal watersysteem en bestaat uit een samenhangend stelsel van; rivieren, grote wateren, de zee, kust met duinen, dijken met uiterwaarden en binnendijs gebied, afvoerverdeling, specifieke functies (zoetwaterwinning, industrie, natuur, recreatie), achterland met regionale watersystemen op hoge gronden en in laag gelegen polders, effecten van watertoevoer uit landen in de delta.

Waterveiligheid en ruimte

AMBITIES WATERSCHAPPEN

Bij oplossingen voor waterveiligheid kijken we met een brede blik naar mogelijkheden in het ruimtelijk domein, ook gericht op de het verbinden van opgaven.

Dit doen we door:

- te verkennen welke ruimte vraag er i.r.t. waterveiligheid nu (rond dijken, duinen) en in de toekomst (mogelijk breder, zoals dijkverleggingen, rivierverruiming, voorlanden, natuurcompensatie) is;
- in gesprek te gaan met partijen in het ruimtelijk domein, en samen te werken zodat klimaatadaptatie voor waterveiligheid een goede plaats kan krijgen;
- andere partijen te inspireren en uit te dagen om waterveiligheid onderdeel te maken van hun ruimtelijk plan of project (uitnodigend).

INTRO

De zorg voor waterveiligheid is nauw verbonden met het ruimtelijk domein. Dijken en duinen zijn kenmerkende, structurerende en bepalende elementen in de ruimte, die het landschap mede vormen en schoonheid creëren. Van oudsher liggen er wegen en fietspaden op, vormen ze biotopen voor biodiversiteit (bijvoorbeeld 'bloemrijke dijken'), grazen er schapen en zijn er woningen, molens en andere functies op of aan gebouwd. Vormgeving en inrichting van dijken en duinen hebben zo altijd al een sterke relatie met de ruimtelijke kwaliteit van een gebied.

INTRO

De zorg voor waterveiligheid is nauw verbonden met het ruimtelijk domein. Dijken en duinen zijn kenmerkende, structurerende en bepalende elementen in de ruimte, die het landschap mede vormen en schoonheid creëren. Van oudsher liggen er wegen en fietspaden op, vormen ze biotopen voor biodiversiteit (bijvoorbeeld 'bloemrijke dijken'), grazen er schapen en zijn er woningen, molens en andere functies op of aan gebouwd. Vormgeving en inrichting van dijken en duinen hebben zo altijd al een sterke relatie met de ruimtelijke kwaliteit van een gebied.

Waterveiligheid en ruimte

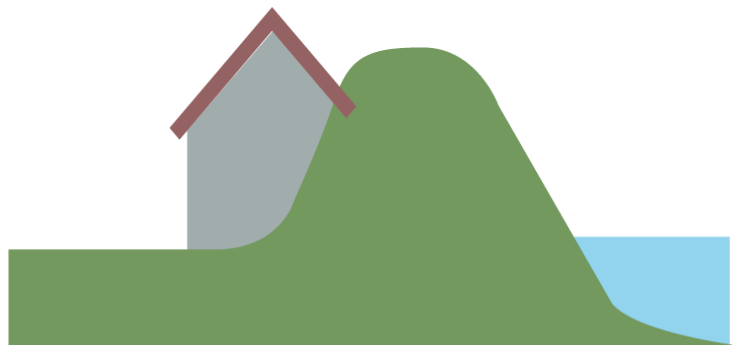
AMBITIES WATERSCHAPPEN

We dragen bij versterkingen bij aan het vergroten van de ruimtelijke kwaliteit in het gebied **met onze uitvoeringskracht**. Daarbij:

- houden we rekening met ontwikkelingen in en wensen uit het gebied;
- hebben we oog voor behoud van (historisch) waardevolle ruimtelijke elementen;
- verkennen we kansen en scheppen condities voor meervoudig ruimtegebruik/**meekoppelkansen** (en zoeken naar balans i.r.t. behoud);
- blijft de veiligheid voor de korte/lange termijn leidend in keuzes.

Dit doen we door:

- vroegtijdig in gesprek te gaan met de omgeving (al vóór projecten, ín de projecten) **en stimuleren zodat zij in ons tempo mee kunnen gaan**;
- in het (proces)ontwerp flexibiliteit te houden, die ruimte laat voor bijdragen aan ruimtelijke kwaliteit;
- het gesprek met omgevingspartijen (mede) te initiëren gericht op een gezamenlijk gebiedsproces waarbij het waterschap, maar ook een ander partij, de regie- en trekkersrol kan nemen;
- daarbij actief te zoeken naar financiers/financieringsopties van maatregelen;
- **In lijn met de Omgevingswet participatieprocessen te organiseren als onderdeel van de besluitvorming, alsook als één overheid samen te werken.**

Dijk en duin

AMBITIES WATERSCHAPPEN

We blijven *in control* over de keringen, primair en regionaal. Van daaruit worden ook de beoordeling en versterking gevoed en gestuurd.

INTRO

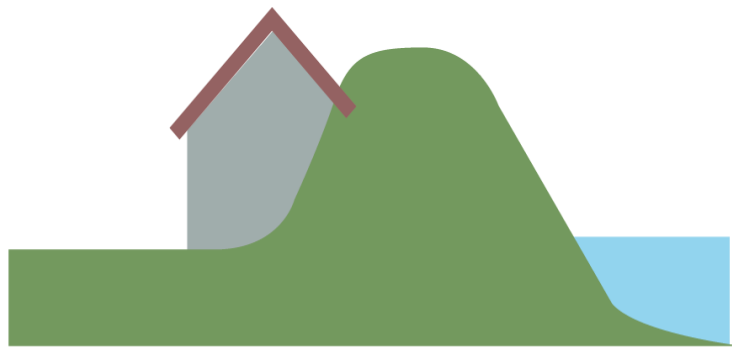
Dijken en duinen blijven het belangrijkste wapen in het veilig houden van onze delta. Ze worden op de proef gesteld door o.a. zeespiegelstijging, verzilting en bodemdaling.

Waterschappen staan met het op orde houden van dijk en duin dus 'aan het front' van de waterveiligheid in Nederland. Het versterken van dijken en duinen is een blijvende taak, waarbij ook nieuwe en innovatieve oplossingen zullen worden toegepast.

De risicobenadering is daarbij het leidend principe, het in 2050 voldoen aan de norm het eindresultaat.

In control betekent dat:

- we de processen beoordelen, versterken en zorgplicht onderling beter willen verbinden, opdat deze optimalisatie tot efficiëntere inzet van mensen en euro's leidt;
- verder onderzoek naar effecten van o.a. klimaatverandering (zeespiegelstijging, droogte e.d.) en effectieve maatregelen (o.a. deltaprogramma) nodig is. Wij kunnen een waardevolle inbreng leveren in het kennisprogramma van het Rijk (samen leren).
- het beoordelingsinstrumentarium goed werkt. De ambitie is om met de opgedane lessen tot een effectiever en optimaler werkend instrumentarium te komen. Wij dragen kennis bij aan de verbeterslag die door het Rijk wordt getrokken. We verkennen welke onderzoeken en metingen nodig zijn voor kennisontwikkeling;
- we onze ervaring en inzichten opgedaan bij de primaire keringen, ook benutten en toepassen bij de regionale en overige keringen. **Dat betekent niet dat we het op dezelfde manier moeten doen.** En dat we hierbij samen met de provincies regiospecifiek maatwerk leveren (risicobenadering, assetgedreven);

Dijk en duin

In control betekent dat:

- onze data(uitwisseling) in 2030 op orde en beschikbaar is. We werken aan:
 - uniforme/gestandaardiseerde uitwisseling binnen de waterveiligheidsketen;
 - actuele, betrouwbare, toegankelijke en veilige informatie(voorziening);
 - een waterveiligheidsportaal;
- we in 2030 werken volgens de principes van assetmanagement; in combinatie met het databeheer hebben we vanuit de zorgplicht de benodigde informatie (voor bijv. toetsing) op elk moment beschikbaar.

We zetten in op toepassing van innovaties, die bijdragen aan of zorgen voor ‘slim, sober en doelmatige’ oplossingen in de aanpak van dijken en duinen. Dit doen we met kennis- en innovatieprojecten binnen het HWBP en door in projecten ruimte te bieden voor proeftuinen.

We zetten nieuwe technieken in om méér en ook real-time informatie te verkrijgen en te analyseren. We streven naar structurele(re) inzet van meet-/monitoringstechnieken.

We maken multifunctioneel gebruik van een dijk of duin mogelijk, mits dit niet in strijd is met de veiligheid. In specifieke gevallen is bouwen op de dijk mogelijk.

INTRO

Dijken en duinen blijven het belangrijkste wapen in het veilig houden van onze delta. Ze worden op de proef gesteld door o.a. zeespiegelstijging, **droogte** en bodemdaling.

Waterschappen staan met het op orde houden van dijk en duin dus ‘aan het front’ van de waterveiligheid in Nederland. Het versterken van dijken en duinen is een blijvende taak, waarbij ook nieuwe en innovatieve oplossingen zullen worden toegepast.

De risicobenadering is daarbij het leidend principe, het in 2050 voldoen aan de norm het eindresultaat.

Kernpunten van onze visie zijn...

hier voorbeeldje:
straks aanpassen

Slotappel

“.....”

(uitnodiging naar de andere overheden (één overheid) en andere partijen om met ons Nederland Klimaatbestendig te maken (wateroverlast + waterveiligheid)).

Samen werken aan waterveiligheid

Water als ordenend principe is urgent en een uitdaging.

Kansen voor een mooier Nederland